

Приведены критерии отбора потенциальных франчайзи машиностроительными предприятиями с целью формирования франчайзинговой системы. Выделены логические и последовательные этапы процесса отбора потенциальных партнеров.

**Ключевые слова:** франчайзинговая система, франчайзер, франчайзи.

### ***Kuzmin O.Ye., Salata I.Z. Recommendation in evaluation of potential franchisees by machine building enterprises***

In the article potential franchisees selection criteria for forming franchising system by machine building enterprise are reviewed. Logical and sequential stages of potential franchisees selection process are proposed.

**Keywords:** franchising system, franchiser, franchisee.

УДК 336.027

Здобувач С.В. Кулибаба – Луцький НТУ

## **ЕНЕРГООЩАДНІСТЬ В УКРАЇНІ ТА ОСОБЛИВОСТІ ЇЇ ФІНАНСУВАННЯ**

Охарактеризовано реальний стан енергоощадності в Україні, наголошено на важливості енергоощадливої політики для успішного розвитку економіки нашої держави загалом, а також запропоновано основні напрями формування сприятливого економічного середовища для енергоощадності.

**Ключові слова:** енергоощадність, енергоефективність, фінансування, енергетична політика.

**Актуальність проблеми.** Проблема енергоощадності тісно взаємопов'язана з проблемами енергетики, екології та структурної перебудови всієї економіки держави. Важливість енергоощадності підтверджується статусом державної політики у всіх високорозвинених країнах. Майже всі розвинені країни, такі як Японія, США, Франція, Німеччина, Велика Британія і т.д., прийняли відповідні законодавчі акти та створили як загальнодержавні, так і регіонально-місцеві органи управління енергоощадністю.

Рівень розвитку енергетики кожної країни має визначальний вплив на стан її економіки і соціальної сфери, на рівень життя населення. Видобуток енергоресурсів виробництво енергії та її попит і споживання людством безперервно зростають із ростом населення планети, економічним розвитком країн і технологічним прогресом. Так, за останні 100 років населення Землі зросло майже в чотири рази, а річне видобування енергоресурсів – у 21 раз. За таких темпів зростання енерговидобування за наступні 100 років практично все органічне паливо (насамперед нафта і газ) у світі буде вичерпано. Одним із напрямків пом'якшення цієї ситуації є управління попитом на паливо та енергію. Управління попитом розуміємо в широкому сенсі, а саме управління системою енергозабезпечення, яка охоплює виробництво, транспортування та споживання паливно-енергетичних ресурсів (ПЕР) з метою зменшення їхніх потреб для економіки і населення та формування політики сприяння ефективного виробництва і енергоощадності.

Енергоощадність та енергоефективність, поруч з такими складниками, як розвиток видобутку власних енергоресурсів та можливість використання різних місцевих видів палива та нетрадиційних джерел енергії, є основними чинниками впливу на сучасну енергетичну безпеку України.

**Аналіз останніх наукових досліджень.** Реалізація політики енергоощадності потребує залучення значних матеріальних ресурсів. Враховуючи існуючу економічну ситуацію в державі, брак бюджетних коштів для фінансування енергоощадних проектів виключної ваги набуває питання про створення механізмів фінансового забезпечення енергоощадних проектів.

**Виклад основного матеріалу дослідження.** Висока енергомісткість ВВП в Україні є наслідком істотного технологічного відставання більшості галузей від рівня промислово розвинених країн, незадовільної галузевої структури національної економіки, негативного впливу "тіньового" сектора, зокрема, імпортно-експортних операцій, що об'єктивно обмежує конкурентоспроможність національного виробництва і лягає важким тягарем на економіку – тим паче, за умов її зовнішньої енергетичної залежності. На відміну від промислово розвинених країн, де енергозбереження є елементом економічної та екологічної доцільності, для України – це питання виживання, оскільки досі не вирішено проблему збалансованого платоспроможного споживання як внутрішнього, так і щодо імпорту паливно-енергетичних ресурсів.

Фактор енергозбереження є одним із визначальних для енергетичної стратегії України. Загалом тут фокусуються проблеми як ефективності власне паливно-енергетичного комплексу, так і здатності останнього забезпечити ресурсами ефективне функціонування національної економіки.

За період 1995-2008 рр. зниження енергомісткості ВВП забезпечувалося здебільшого за рахунок впливу наявного в промисловості структурного фактора, а саме: вартість постійного складника енерговитрат у собівартості продукції зменшувалася пропорційно до зростання обсягів виробництва, внаслідок чого динаміка зростання ВВП у цей період перевищувала динаміку споживання енергоресурсів.

При цьому варто зазначити, що на цей час структурний фактор, як складник потенціалу енергозбереження – вичерпаний, у зв'язку з чим для збереження існуючих темпів зниження енергомісткості ВВП (4-6 % щорічно) необхідно терміново задіяти технологічний фактор потенціалу енергоощадності. Інакше, у разі невжиття кардинальних заходів, відставання показників енергоефективності економіки України від показників розвинених країн стане хронічним. Це, своєю чергою, значно ускладнить в коротко та середньотерміновій перспективі конкурентоспроможність вітчизняного продукту на світових ринках. Аналіз закордонного досвіду застосування механізмів фінансування заходів з енергоощадності та енергоефективності дає змогу наголосити на такому:

- для заохочення енергозбереження або для боротьби з неефективним чи надмірним споживанням енергії використовують різні схеми оподаткування, які підвищують відносну вартість спожитих енергоресурсів або зменшують відносну вартість застосування нових технологій;
- фінансові стимули використовують для заохочення реалізації політики енергоощадності шляхом підвищення економічної привабливості відповідних інвестицій та закупівель або зниження експлуатаційних витрат. Джерелами пільгових кредитів або субсидій є кошти, які надійшли від запроваджених податків та зборів;

- фінансові стимули використовуються в комплексних програмах, які поєднують інтереси державних установ, населення та підприємницьких кіл і виконують функцію розподілу доходів з урахуванням рівня ефективності використання енергоресурсів.

З урахуванням реального стану економіки України невідкладними заходами з запровадження економічних механізмів енергоефективності є:

- встановлення прогресивних норм питомих витрат енергоносіїв у порядку, визначеному законодавством;
- запровадження дієвих економічних санкцій за неефективне використання енергоресурсів (підвищена плата, податки, штрафи);
- підвищення адміністративної відповідальності за порушення у сфері енергоощадності та енергоефективності.

Лише після здійснення цих заходів можливе застосування економічних механізмів стимулювання – здешевлення кредитів та звільнення від оподаткування частини прибутку, отриманого за рахунок впровадження енергоефективних та енергоощадних технологій.

Енергетична політика кожної окремо взятої країни, кожного регіону має свої специфічні особливості, які передбачають орієнтацію на певні види джерел енергії, що зумовлюється різними чинниками. Проте аналіз робіт вітчизняних і іноземних науковців дає змогу серед найвпливовіших факторів, що формують внутрішню енергетичну політику країни, виокремити такі:

- наявність паливо-енергетичних ресурсів, їх обсяги та доступність для використання в країні;
- вартість палива та економічна доцільність використання того чи іншого виду енергоресурсів з врахуванням ситуації в країні;
- вартість технологій, які використовують для генерування енергії;
- конкуренція між виробниками енергоресурсів;
- екологічні та правові вимоги, які держава і суспільство висуває споживачам та виробникам енергетичних ресурсів;
- реалізація політики енергоощадності;
- вимоги забезпечення енергетичної безпеки держави для зменшення негативного впливу наявних чи можливих зовнішніх та внутрішніх економіко-політичних подій.

Основними напрямками формування сприятливого економічного середовища для енергоощадності є:

- створення умов конкурентної ринкової економіки;
- активізація джерел фінансування енергоощадності;
- удосконалення податкової політики з метою стимулювання енергоощадних заходів;
- удосконалення цінової політики як передумови зацікавленості в енергоощадності;
- впровадження лізингових операцій як альтернативи податковим джерелам фінансування енергозбереження;
- впровадження економічного механізму стимулювання "зеленої" енергії;
- проведення ефективної регіональної політики енергоощадності.

Стосовно фінансування заходів енергоощадності, то відповідно до Закону України "Про енергозбереження", джерелами фінансування заходів щодо ефективного використання паливно-енергетичних ресурсів є Державний

фонд енергозбереження, власні та позикові кошти підприємств, установ і організацій, Державний бюджет України, місцеві бюджети, а також інші джерела. До інших можна віднести такі джерела фінансування:

- фінансування із залученням енергоощадних об'єднань, компаній, концернів, фінансово-промислових груп тощо;
- фінансування із залученням приватних коштів і іноземних інвестицій;
- передача енергоощадного обладнання в довготермінову оренду (лізинг) з поверненням вартості наданих послуг за рахунок доходу від реалізації проекту;
- перформанс-контрактинг – форма лізингового контракту, за яким вартість переданого енергоощадного обладнання та послуг повертається за рахунок вартості виробленої або зекономленої енергії після впровадження проекту.

Енергоощадність, як і вся інша інноваційна діяльність, успішно розвивається тільки в умовах конкурентної ринкової економіки. Пріоритетність енергоощадності в ринковому середовищі зумовлюється посиленою мотивацією до зниження виробничих витрат. У зв'язку з цим, всі заходи, спрямовані на подолання економічної кризи, структурну перебудову, приватизацію, демонополізацію і розвиток конкуренції, водночас сприяють активізації енергоощадності.

Притоку інвестицій та кредитів в енергоощадність, як і в інші інноваційні сфери капіталовкладень, будуть сприяти послідовна інвестиційна політика держави та загальна фінансова стабілізація економіки. Інвестиційна привабливість енергоощадних проектів назагал потенційно вища інших напрямків капіталовкладень, тому в разі поліпшення інвестиційного клімату ця сфера насамперед повинна одержати потужний імпульс розвитку.

**Висновки.** Як бачимо, енергоефективність та енергоощадність є пріоритетними напрямками енергетичної політики більшості країн світу. Це зумовлено вичерпанням невідновлювальних паливно-енергетичних ресурсів, відсутністю реальних альтернатив їх заміни, наявністю ризиків під час їх виробництва і транспортування. Останнім часом ці чинники набувають дедалі більшого значення у зв'язку із загальною нестабільністю у регіонах видобутку ПЕР, напругою на паливно-ресурсних ринках та несприятливими прогнозами щодо подальшого зростання цін на енергоресурси. Розвинені країни, насамперед, країни ЄС, які вже досягли значних успіхів у вирішенні проблем енергоефективності, продовжують пошук нових джерел енергозабезпечення та розробку заходів щодо енергоощадності, що є позитивним прикладом для України.

З огляду на ситуацію, яка сьогодні складається, вирішення цих проблем буде відбуватися в умовах загальної нестабільності у світі, зокрема і на паливно-ресурсних ринках, несприятливих прогнозів щодо подальшого зростання цін на енергоресурси та незначних іноземних інвестицій у вітчизняну економіку.

Досвід розвинених країн і власний досвід України вказує на необхідність державного регулювання процесами енергоощадності та проведення цілеспрямованої державної політики. Тільки держава шляхом виваженої законодавчої, гнучкої цінової, тарифної та податкової політики може забезпечити дієздатність фінансового механізму енергоощадності.

## Література

1. Закон України "Про енергозбереження".
2. Енергетична стратегія України на період до 2030 року.
3. Нормативно-правова база енергозбереження О.М. Суходоля, канд. техн. наук ЕЖЕК "Енергетичні системи" № 3, 2005 рік. [Електронний ресурс]. – Доступний з [http://www.esco-ecosys.narod.ru/2005\\_3/art26.htm](http://www.esco-ecosys.narod.ru/2005_3/art26.htm).
4. Попит на паливо та енергію в Україні. Шляхи та механізми регулювання, Національний ін-т стратегічних досліджень Дніпропетровський філіал. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.db.niss.gov.ua/docs/energy/133.pdf>.
5. Сизонова І.В. Енергетика, економіка та екологія – світові тенденції на рубежі століть // Матеріали наук.-практ. конф. викладачів, аспірантів та студентів Сумського НАУ (2-18 квітня 2003 р.). – Суми : ВАТ "СОД". – Вид. "Козацький вал". – 2003. – С. 285.

### **Кулибаба С.В. Энергосбережение в Украине и особенности ее финансирования**

Дана характеристика реального состояния энергосбережения в Украине, подчеркнута важность политики энергосбережения для успешного развития экономики нашей страны в целом, а также предложены основные направления формирования благоприятной экономической среды для энергосбережения.

**Ключевые слова:** энергосбережение, энергоэффективность, финансирование, энергетическая политика.

### **Kulibaba S.V. Energy-saving in Ukraine and feature of its financing**

Showed of Ukraine energy-savings situation, underlined importance of policy for successful development of economy of our country, also introduced basic directions of formings for favourable economic environment are offered for energy-savings.

УДК 338

Доц. І.Н. Карпунь, канд. екон. наук – Львівський ДІНТУ  
ім. В. Чорновола

## **РЕСТРУКТУРИЗАЦІЯ ВИРОБНИЦТВА В ПРОМИСЛОВOSTІ НА ІННОВАЦІЙНІЙ ОСНОВІ**

Реструктуризацію підприємства здійснюють з метою оптимального розподілу і використання матеріальних, фінансових, трудових, технологічних ресурсів та основних фондів, що полягає у створенні ефективно працюючої організації на основі розділення, з'єднання, ліквідації функціонуючих і організації нових структурних підрозділів, приєднання до підприємства інших підприємств, придбання визначальної частки в статутному капіталі або акцій сторонніх організацій, як наслідок – створення конкурентоспроможних підприємств та зміна стратегії на ринку через запровадження жорстких бюджетних обмежень, властивих ринковій економіці.

**Ключові слова:** реструктуризація, реорганізація, синергізм, диверсифікація.

**Постановка проблеми.** Актуальним питанням реструктуризація підприємств стала завдяки трансформації української економіки та її виходу на інноваційний шлях розвитку. З метою забезпечення конкурентоспроможності промислових підприємств на світовому ринку в умовах глобалізації економіки необхідно впроваджувати радикальні зміни. До радикальних змін належать процеси реструктуризації, що відбуваються у межах стратегічного планування.

Головною проблемою реструктуризації сучасних підприємств потрібно вважати значне зниження їх стійкості в процесі радикальних перетворень. Тому необхідно розробити механізм управління реструктуризацією, що забезпе-